

Statenmededeling

Onderwerp

Regionaal Water en Bodem Programma 2022-2027

Datum

1 december 2020

Documentnummer

GS: 4795687

PS: 4801496

Aan Provinciale Staten van Noord-Brabant,

Kennisnemen van

De stand van zaken van ontwikkelingen om te komen tot het Regionaal Water en Bodem Programma.

Aanleiding en kader

Het Regionaal Water en Bodem Programma (RWP) heeft een zesjaarlijkse plancyclus, gelijk aan de vereisten van de Europese Kader Richtlijn Water (KRW). Aangezien er een nieuwe KRW-periode begint vanaf 2022, moet er een nieuw RWP worden opgesteld voor de planperiode 2022-2027. Het RWP is de opvolger van het huidige Provinciaal Milieu Water Plan (PMWP), dat een looptijd heeft tot eind 2021. Binnen de nieuwe Omgevingswet vormen de regionale waterprogramma's samen met het Nationaal Waterprogramma en de beheerprogramma's van Rijkswaterstaat en de waterschappen, het planstelsel voor het waterbeleid. Provincies leggen op regionaal niveau de strategische doelen vast. In de waterbeheerprogramma's van de waterschappen worden de voorwaarden voor uitvoering daarvan opgenomen.

Deze Statenmededeling kent twee verschillende aanleidingen. Ten eerste willen we u met deze Statenmededeling betrekken bij de totstandkoming van het RWP en u uitnodigen om input te leveren op de inhoud. Ons voorstel is om in een themabijeenkomst in januari met u hierover de dialoog aan te gaan.

Ten tweede krijgen op dit moment de meerjarige samenwerkingsafspraken (inclusief cofinanciering) met partners als het rijk en de waterschappen steeds meer vorm, bijvoorbeeld binnen het Deltaplan Hoge Zandgronden. Om deze afspraken met partners definitief te maken, is het van belang dat de door u al vastgestelde middelen, in de [Visie Klimaatadaptatie inclusief de bestuursopdracht 'Stoppen van de verdroging door een waterrobuuste inrichting van Brabant'](#) (hierna te noemen Visie Klimaatadaptatie) in de begroting, vrij gegeven worden.

Inhoudelijk kader

De door uw Staten vastgestelde Brabantse Omgevingsvisie vormt het overkoepelend kader voor het provinciaal beleid, waaronder het RWP valt. Een van de hoofdoopgaven in de omgevingsvisie is daarbij Klimaatproof Brabant 2050. Het RWP staat dus niet op zichzelf, maar moet worden gezien in samenhang met andere opgaven en provinciaal beleid op het gebied van wonen en werken, energie, natuur en biodiversiteit, duurzame economie, landbouw en voedsel en infrastructuur en mobiliteit.

Klimaatadaptatie, voldoende water, schoon water, veilig water en vitale bodem zijn van belang voor de hier boven genoemde opgaven en vormen de vijf beleidsopgaven van het RWP 2022-2027.

Gezien de urgentie en de grootte van de opgaven is een trendbreuk nodig: een nieuwe manier van denken waarbij de draagkracht van het water- en bodemsysteem leidend is voor het gebruik, in plaats van andersom. Water wordt een kostbaar goed, waar het water- en bodemsysteem op aangepast zal moeten worden.

Dit vertaalt zich in de volgende ambitie: Brabant heeft in 2050 een klimaatbestendig en veerkrachtig water- en bodemsysteem en is bestand tegen extremen. Het RWP stelt doelen voor 2027, op weg naar deze langetermijn ambitie.

De opgaven voor het water- en bodemsysteem zijn nauw verbonden met andere provinciale opgaven voor onder meer realisatie van het natuurnetwerkbrabant, de natuurherstelopgave en de stikstofopgave. Voor verdere toelichting en duiding van de ambitie, opgaven, doelen en hoofdlijnen van de aanpak verwijzen wij naar het contourendocument en de visuele presentatie van de contouren van het RWP in respectievelijk *bijlage 1 en 2*.

Naast de ambitie van het RWP komen in het contourendocument ook de zeven leidende principes bij het tot stand komen van een klimaatbestendig en veerkrachtig water- en bodemsysteem aan bod. Vijf van deze principes zijn al door uw Staten vastgesteld in de Visie Klimaatadaptatie. Deze principes dienen verankerd te worden in de andere programma's. Op deze manier wordt er gewerkt aan een integrale benadering van de duurzame fysieke leefomgeving.

Het RWP bestaat op hoofdlijnen uit de doelen en aanpak voortvloeiend uit de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) en de Richtlijn OverstromingsRisico's (ROR), aangevuld met het door u op 19 juni 2020 vastgestelde beleid in de Visie klimaatadaptatie. Het provinciale beleid voor klimaatadaptatie bevat de leidende principes voor een klimaatbestendig en waterrobuust systeem. De KRW en het thema waterveiligheid brengen nationaal en Europees vastgestelde doelen met zich mee. Keuzemogelijkheden bevinden zich met name op het vlak hoe de provincie deze doelen gaat halen. Het uitgangspunt is dat de provincie met haar partners alles uit de kast haalt voor maximaal doelbereik inzake de KRW. Indien in de loop van de planperiode blijkt dat de doelen niet gehaald lijken te worden, kan ons college ervoor kiezen om de aanpak aan te scherpen.

Datum

1 december 2020

Documentnummer

GS: 4795687

PS: 4801496

Financieel kader

Bij het vaststellen van de Visie Klimaatadaptatie zijn de benodigde middelen voor de huidige bestuursperiode vastgelegd, met een doorkijk naar 2027 en is de 1e tranche bestuursakkoordmiddelen (€ 33 mln) gestort in de Reserve RWP. In het RWP wordt vooralsnog uitgegaan van de in de Visie Klimaatadaptatie voorgelegde begroting en door u vastgestelde middelen.

Belangrijkste financiële zaken uit deze mededeling welke via een begrotingswijziging bij de eerstvolgende Bestuursrapportage worden verwerkt:

- Storting 2^e tranche bestuursakkoordmiddelen (€ 35 mln) in de Reserve RWP;
- Met deze middelen passen we de prestatieindicatoren voor de Verdrogingsaanpak natte natuurparels, uit de Visie Klimaatadaptatie, aan: 8.700 hectares binnen natte natuurparels en 27.000 hectares buiten natte natuurparels;
- Herprioriteren middelen ZWD (€ 10 mln) t.b.v. dekking RWP 2022-2027;
- Bestendigen inzet middelen ZWD (€ 2,5 mln) en deze deels inzetten op financiering tijdelijke capaciteit Waterpoort 2021-2023 (1,5 fte).
- De ombuigingstaakstelling programma Water en Bodem (€ 0,55 mln per jaar vanaf 2025)

Bevoegdheid

Het RWP is een wettelijk verplicht programma onder de Omgevingswet. De Omgevingswet heeft de bevoegdheid voor vaststelling van een dergelijk programma bij GS gelegd. Dit is een wijziging t.o.v. vorige planperiodes waarbij het waterprogramma vastgesteld werd onder de Waterwet, met bijbehorende vaststellingsbevoegdheid van PS. Ook is het een wijziging ten opzichte van hetgeen we eerder richting u bij de Visie Klimaatadaptatie en begroting 2021 hebben aangegeven. Echter, door het RWP vast te stellen onder de Omgevingswet volgt ons college de lijn van het Rijk, die het Nationaal Water Programma ook onder de Omgevingswet vaststelt. Hiermee handelt ons college ook volgens de conceptuele kaders zoals opgenomen in de door uw Staten vastgestelde opdracht Koers 2030. Met het vaststellen van het RWP geven GS ook invulling aan haar bevoegdheid om voor de KRW de volgende zaken vast te leggen:

- Regionaal maatregelenprogramma voor grondwater
- De oppervlaktewaterlichamen met bijbehorende type, status en doelen
- Doelen overige wateren.

Beleids-elementen in het RWP die onder de bevoegdheid van PS vallen zijn reeds door uw Staten vastgesteld in de Visie Klimaatadaptatie in juni 2020, dat voor die elementen als beleidskader kan worden getypeerd. Het RWP vormt voor die elementen een uitvoeringsagenda op hoofdlijnen.

Datum

1 december 2020

Documentnummer

GS: 4795687

PS: 4801496

Kernboodschap

Datum

1 december 2020

Documentnummer

GS: 4795687

PS: 4801496

- 1. Het RWP vormt het nieuwe waterbeleid voor de komende zes jaar en geeft invulling aan de wettelijke taken die de provincie vanuit de KRW heeft.*

De door uw Staten vastgestelde Brabantse Omgevingsvisie vormt het overkoepelend kader voor het provinciaal beleid, waaronder het RWP valt. Een andere belangrijke basis voor het RWP is de Visie Klimaatadaptatie. Deze heeft u op 19 juni 2020 vastgesteld, en in het RWP wordt een verdere invulling gegeven aan het klimaatbestendige en waterrobuuste systeem.
- 2. RWP betreft de laatste planperiode voor de KRW: 2022-2027.*

De komende zes jaar betreffen de laatste periode voor het behalen van de doelstellingen van de KRW. De KRW heeft een resultaatsverplichting. Doelbereik van het RWP is daarom niet vrijblijvend, zie ook kop Europese zaken hieronder. Risico's en randvoorwaarden worden benoemd door ons college, omdat doelbereik ook afhankelijk is van factoren die de provincie niet in eigen hand heeft. Voorbeelden van afhankelijkheden zijn de belasting uit het buitenland en de mestregelgeving van het rijk.
- 3. Bij de eerste bestuursrapportage 2021 stellen wij PS voor om in de Visie Klimaatadaptatie aangekondigde tweede tranche van € 35 miljoen vrij te geven.*

De tweede tranche bestuursakkoordmiddelen van € 35 mln willen wij inzetten op de verdrogingsopgave in en rond de natte natuurparels zoals geschetst in de Visie Klimaatadaptatie (8.700 hectares binnen Natte Natuurparels en 27.000 hectares buiten Natte Natuurparels). *Bij de eerste bestuursrapportage 2021 stellen wij PS voor om deze middelen toe te voegen aan de reserve RWP en daarmee onderdeel te laten zijn van de begroting en dekking van het RWP voor de planperiode t/m 2027.* Onder de kop Consequenties staan de geactualiseerde prestatie-indicatoren benoemd behorend bij het voorstel.
- 4. RWP vormt de basis voor nieuwe samenwerkingsafspraken met de waterschappen en kent nauwe samenhang met het traject gebiedsgerichte aanpak groenblauw (GGA)*

Onderdeel van de nieuwe planperiode zijn nieuwe samenwerkingsafspraken met de waterschappen. Net als in voorgaande planperiodes maken provincie en waterschappen, als bevoegde gezagen, gezamenlijke afspraken over het realiseren van de water- en natuurdoelen en de uitvoeringswijze. Via een brede gebiedsgerichte aanpak van groene en blauwe opgaven willen GS in de zones rondom de 14 stikstofgevoelige N2000-gebieden en in de gebieden met forse water- en klimaatopgaven tempo maken in het behalen van de doelen uit de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW), het realiseren van het Natuur Netwerk Brabant en de instandhoudingsdoelen N2000 (o.a. stikstofreductie) en tevens werken aan een klimaatrobuust Brabant. Bij de gebiedsgerichte aanpak van de groene

en blauwe opgaven staan de doelen t.a.v. de groene, blauwe en stikstofopgaven voorop, echter in de gebiedsgerichte aanpak nemen we de ruimtelijke ontwikkelingen zoveel mogelijk mee. De afweging van hetgeen in het gebied nodig is, betreft een bestuurlijke afweging en komt dan ook terug op de tafel van het college van GS.

Datum

1 december 2020

Documentnummer

GS: 4795687

PS: 4801496

5. *Voor het RWP is een plan-MER in uitvoering. Het voorkeursalternatief dat hieruit volgt wordt opgenomen in het ontwerp-RWP*

Voor het RWP wordt een milieueffectrapportage opgesteld, een plan-MER. In dit plan-MER wordt getoetst wat het effect is van het nieuwe beleid op het milieu. Daarnaast maakt het traject van het MER inzichtelijk welke mogelijke alternatieven er zijn voor de beleidskeuzes die gemaakt worden in het RWP. De resultaten op hoofdlijnen van deze analyse is bijgevoegd in *bijlage 4*. Na uitwerking van de consequenties van de verschillende alternatieven maakt ons college een keuze in de alternatieven. Deze keuze wordt verwerkt in het ontwerp-RWP.

Consequenties

1. *Met deze mededeling doen wij een aantal toezeggingen gestand*

Tijdens de bespreking van de Visie Klimaatadaptatie op 19 juni jl heeft Gedeputeerde Peter Smit aangegeven te bezien of bij de afgifte van nieuwe grondwateronttrekkingsvergunningen deze ook tijdelijk verleend kunnen worden. Provinciaal beleid is om geen nieuwe watervergunningen meer te verlenen. De Waterwet biedt niet de mogelijkheid om tijdelijke vergunningen te verlenen. Hiermee wordt uw vraag beantwoord uit de vergadering van 19 juni 2020, inzake de mogelijkheid om tijdelijke vergunningen te verlenen. Toezeggingen inzake de KRW treft u hieronder terug onder de kop Europese zaken.

2. *Financiële kader voor het waterbeleid*

Beschikbare middelen

In het Statenvoorstel 31/20 A Visie Klimaatadaptatie heeft u de volgende middelen toegekend.

	2020-2023	2024-2027	Totaal
Verdragingsaanpak in en rondom natte natuurparels	€ 18 mln	€ 15 mln	€ 33 mln
Maatregelen vitale bodem	€ 3 mln	€ 3 mln	€ 6 mln
Cofinanciering Deltaplan Hoge Zandgronden (maatregelen tegen waterkortten)	€ 6 mln	€ 9 mln	€ 15 mln
Cofinanciering Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (maatregelen tegen wateroverlast)	€ 6 mln	€ 8 mln	€ 14 mln
Totaal	€ 33 mln	€ 35 mln	€ 68 mln

De middelen voor de eerste tranche zijn gestort in de reserve RWP. Zoals in de Visie Klimaatadaptatie aangekondigd nemen we uw Staten mee in de

financiële kaders van het RWP de 2e tranche van de gereserveerde bestuursakkoordmiddelen van € 35 mln met de bijbehorende prestaties. Bij de eerstvolgende bestuursrapportage zal de toevoeging van deze bestuursakkoordmiddelen aan de reserve RWP als voorstel worden voorgelegd. Voor de uitvoering van de wettelijke taken en ambities in het RWP zal aanspraak gemaakt worden op de structurele middelen van het begrotingsprogramma 03 Water en Bodem. Naast de middelen beschikbaar in de reserve PMWP en RWP en de voorziening Grondwaterheffing. Hiermee committeren we ons nadrukkelijk aan het financiële kader van het Bestuursakkoord 2020-2023.

Datum

1 december 2020

Documentnummer

GS: 4795687

PS: 4801496

De bestuursakkoordmiddelen zullen vooral ingezet worden in de prioritaire gebieden: de Natte Natuurparels gelegen in of direct grenzend aan Natura2000-gebieden. Afhankelijk van de verdere gebiedsuitwerking, zal per gebied duidelijk worden op welke maatregelen het accent ligt. In de begroting zullen hiertoe de volgende prestatie-indicatoren worden opgenomen, die bij de eerstvolgende bestuursrapportage worden voorgelegd. In de Visie Klimaatadaptatie stonden deze prestatie-indicatoren al benoemd voor de duur van de huidige bestuursperiode. Deze passen we aan voor de duur van de planperiode tot en met 2027.

Prestaties / maatregelen	Outputindicator	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Verdrogings-aanpak natte natuurparels	Hectares binnen natte natuurparel waar maatregelen zijn getroffen (cumulatief)	1.600	3.000	6.300	7.500	8.000	8.700	
	Hectares buiten natte natuurparel waar maatregelen zijn getroffen, incl. Bodemverbeteringsmaatregelen (cumulatief)	2.000	5.000	10.000	15.000	20.000	25.000	27.000

Over beleids- en prestatie-indicatoren ten aanzien van het RWP gaan GS graag het gesprek aan met de commissie S&V.

Bij de begroting 2021 is een ombuigingstaakstelling van € 0,55 mln per jaar vastgesteld voor programma Water en Bodem vanaf 2025. Bij de eerste bestuursrapportage 2021 zullen wij deze ombuigingstaakstelling structureel in de meerjarenbegroting verwerken.

Een verdere duiding van het Financieel kader RWP vindt u in *bijlage 3: Financieel kader RWP*.

Europese en internationale zaken

Het RWP is een wettelijk verplicht programma dat voortvloeit uit de Europese Kader Richtlijn Water (KRW). De komende planperiode is de laatste periode om de doelen van de KRW te behalen.

De KRW is niet vrijblijvend: uiterlijk eind 2027 moeten voor alle wateren de maatregelen genomen zijn om op termijn de goede toestand te bereiken. Het is nog niet helemaal duidelijk hoe streng de Europese Commissie die eis zal beoordelen. In elk geval moeten alle maatregelen genomen zijn, gericht op het halen van de doelen. Als het door natuurlijke omstandigheden langer duurt om de doelen te bereiken is een uitzondering mogelijk. Bijvoorbeeld omdat terugkeer van soorten nu eenmaal tijd vraagt, ook al zijn de verdere randvoorwaarden voor die terugkeer op orde.

Als de doelen niet worden gehaald, zal de Commissie de lidstaat hierop in gebreke stellen en kan ze een boete opleggen, bijvoorbeeld als de maatregelen niet zijn uitgevoerd. In het geval van Nederland zal de Commissie dan het Rijk aanspreken. Als blijkt dat een lagere overheid, bijvoorbeeld een waterschap of provincie in gebreke is gebleven kan het Rijk vervolgens (een deel van) de boete op die overheid verhalen. Dat is vastgelegd in de wet Naleving Europese Regelgeving Publieke Entiteiten (Wet Nerpe). Hiermee wordt uw vraag beantwoord uit de vergadering van 19 juni 2020, inzake de gevolgen voor het niet halen van de KRW-doelstellingen. Door goede monitoring en rapportage van de inzet van de provincie en haar partners tonen we aan dat wij alles hebben gedaan wat in ons vermogen ligt om de doelen te behalen.

Bestuurlijk is landelijk afgesproken dat provincies momenteel nog niet overgaan tot doelverlaging. Dit ondanks dat er nog onzekerheid is over noodzakelijke maatregelen die vastgelegd gaan worden in het 7^e Actieprogramma Nitratrichtlijn (2022-2025). Het nu nog niet kunnen opnemen van voldoende maatregelen wordt niet gezien als een tekortkoming in de zin van de Wet Nerpe.

Voor de KRW is een waterlichaam pas op orde als aan alle voorwaarden is voldaan (one-out-all-out-principe). Momenteel is er geen enkel waterlichaam waar aan alle eisen wordt voldaan. Op de website [Brabant InZicht](#) is aangegeven hoe ver we staan met de verschillende onderdelen waarop de watertoestand volgens de KRW wordt beoordeeld. Op het vlak van waterkwaliteit is er de afgelopen decennia al veel bereikt, maar het laatste deel van de weg naar doelbereik is moeilijk: het laaghangend fruit is al geplukt.

Het niet makkelijk behalen van de KRW-doelen heeft te maken met:

1. Het laatste deel vraagt om een structurele en integrale aanpak van problemen (samenhang met onder andere droogte, klimaatadaptatie, circulaire economie) en daarbij om strikte keuzes in de ruimtelijke ordening;
2. Problemen rondom beschikbaarheid gronden;
3. Historische belasting met stoffen ('ze zitten al in het bodem-watersysteem');

Datum

1 december 2020

Documentnummer

GS: 4795687

PS: 4801496

4. Belasting met stoffen vanuit het buitenland;
5. Weliswaar niet vrijblijvende maar wel vrijwillige bijdrage vanuit de agrarische hoek (deltaplan agrarisch waterbeheer).

Datum

1 december 2020

Documentnummer

GS: 4795687

PS: 4801496

In de regionale en nationale analyse waterkwaliteit in het kader van de Delta-aanpak waterkwaliteit en de voorbereiding voor de nieuwe planperiode 2022-2027 is het behalen van de KRW-doelen verder onderzocht. Hierbij is ook gekeken naar grensoverschrijdende effecten. De resultaten van dit onderzoek vormen de basis voor de aanpak van waterkwaliteit van het RWP. Hiermee wordt voldaan aan de toezeggingen uit de vergaderingen van 13 september 2019 en 19 juni 2020 betreffende de analyse om de KRW te realiseren en het meenemen van de grensoverschrijdende effecten in de aanpak.

CommunicatieExterne communicatie

Het provinciale waterbeleid stemmen we af en bespreken we in een reeks overleggen met onze partners. Voorbeelden hiervan zijn het Breed Bestuurlijk Grondwateroverleg (BBG), Regionaal Bestuurlijk Overleg Maas (RBOM), Stuurgroep Deltaprogramma Maas en het overleg met de Noord-Brabantse Waterschaps Bond (GS-NBWB).

Op 18 november jl. organiseerden we een brede, goed bezochte stakeholderbijeenkomst om de dialoog over het waterbeleid als geheel en de contouren van het RWP aan te gaan. In januari 2021 wordt hier, op basis van de uitkomsten van de sessie van november, een tweede stakeholderbijeenkomst gehouden om verdere verdieping mogelijk te maken.

Zoals eerder aangegeven wordt een milieueffectrapportage opgesteld voor het RWP. Onderdeel van dit traject was het opstellen van de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD). Deze NRD is 19 juni jl. zes weken ter inzage gelegd en vormde het eerste officiële participatie document. De reacties op deze NRD, van onder andere CommissieMER en Brabant Advies, zijn meegenomen in het contourendocument.

Alle input wordt verwerkt in het ontwerp-RWP, welke naar verwachting in maart 2021 vastgesteld wordt door ons college en ter inzage gaat. In deze periode kunnen alle partijen hun reactie kunnen geven op het ontwerp-programma. Deze reacties worden verwerkt in de tweede helft van 2021 alvorens ons college besluit over vaststelling van het definitieve RWP.

Vervolg

Wij willen graag op 22 januari, tijdens de reeds geplande themabijeenkomst over het RWP, met u in gesprek over de over de contouren van het Regionaal Water en Bodem Programma (zie *bijlage 1*).

De opmerkingen en conclusies van deze bijeenkomst worden verwerkt in het ontwerp-RWP. Deze wordt in maart door ons college vastgesteld en vrijgegeven voor de inspraak. Het definitieve RWP wordt eind 2021 door ons college vastgesteld.

Gelijktijdig met het ontwerp-RWP liggen de zogeheten factsheets KRW ter inzage. In deze factsheets is per grond- en oppervlaktewaterlichaam alle van belang zijnde en aan de EU te rapporteren informatie vastgelegd.

Datum

1 december 2020

Documentnummer

GS: 4795687

PS: 4801496

Bijlagen

1. Contourendocument RWP
2. Visuals RWP
3. Financieel kader RWP
4. PlanMER: beoordeling van de alternatieven van het RWP

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant,

de voorzitter,

de secretaris,

mr. I.R. Adema

drs. M.J.A. van Bijnen MBA

Programmamanager: de heer T. Renner, (06) 15 09 30 67, trenner@brabant.nl.

Opdrachtnemer: de heer N.F. Aten, (06) 55 68 66 12, naten@brabant.nl.